

קיצוניות: שני צידי המטבע?

אנשי סדום היו רעים ואכזרים, אך מקרה אחד הביא לחורבנם. אברהם, להבדיל, ממתין להולדת יצחק שנים ארוכות, ובזכות מעשה חריג אחד זוכה למימוש ההבטחה. על מעשים קטנים שמכריעים את הכף.

כך היא סדום

בהרבה מדינות מתפתחת לה תופעה של קיצוניות בשני הצדדים; מצד אחד אנו רואים גידול בימין הקיצוני והלוחמני, ואת אותו דבר רואים בשמאל הקיצוני ושני הצדדים רק הולכים ומקצינים את עמדותיהם.

בפרשתנו אנו מוצאים גם קיצוניות שקשה למצוא כמותה בסיפורים אחרים בתורה. מצד אחד אנו קוראים על אברהם אבינו שהיה איש החסד במלוא מובן המילה. כולנו מכירים את הסיפורים מהמדרשים עד כמה שהוא השתדל להכניס אורחים, ועשה לאהל שלו ארבעה פתחים, ותמיד חיזר אחר אורחים במסירות נפש.

לעומת זאת אנו קוראים באותה פרשה גם על מעשי סדום ועמורה שהיו ההיפך הגמור מאברהם אבינו. החוק בסדום אסר לעזור ולסייע לאדם אחר. וכמו שהגמרא במס' סנהדרין (קט, א-ב) מאריכה לתאר ולפרט את כל חוקי סדום, שאם מישהו זרק על רעהו אבן בראש ופצע אותו, והוא לוקח אותו לבית משפט, השופטים היו פוסקים שהנפצע צריך לשלם כסף לפוצע, כפי שמשלמים לזה שמקיז דם?

הגמרא שם מספרת: "אליעזר עבד אברהם נזדמן לסדום פצעוהו, בא לפני הדיין, פסק הדיין שלם לו שכרו בעד הקזת דם. נטל מקל ופצעוהו להדיין ואמר לו, מה שיש לי בידך שלם לזה, וכספי ישאר אצלי".

רואים אפוא שסדום היתה ההיפך המושלם מהנהגתו של אברהם אבינו, תכלית החסד מול אכזריות שאין כדוגמתה, ושניהם שכנו האחד לצד השני.

אברהם אבינו גר בסמיכות מקום לסדום, וכמו שכתוב בפרשתנו שלאחר החורבן של סדום "ויסע משם אברהם" (בראשית כ, א), עד אז הוא התגורר על יד סדום, כנראה מפני שרצה להשפיע על אנשי המקום.

את העובדה שאנשי סדום היו "אנשים רעים וחטאים לה' מאד" ידענו כבר בפרשה הקודמת. וכמו שהמדרש רבה (מט, ו) כותב שבמשך 25 שנה היה הקב"ה מרעיש על אנשי סדום שיעשו תשובה ולא עשו. אולם בפרשתנו אנו קוראים על הפיכת סדום, שהקב"ה החריב את העיר. מה אירע כעת שהביא לחורבן של סדום יותר מאשר אירע קודם לכן? מסופר בגמרא ובמדרשים (פרקי דר"א פ"ה) וגם רש"י מביא זאת, שהיתה זאת פלוטית בת לוט שגרמה לחורבן סדום באותה השעה.

ה'עון' שהחריב את סדום

בסדום היה חוק שאוסר לתת לעני מתת-יד לצדקה או לתת לו אוכל, ומי שעובר על החוק ונותן לו צדקה דינו בעונש מוות. אם הופיע בסדום עני, הומלס, שלא היה לו מה לאכול הוא היה מת מרעב אחרי כמה ימים.

והנה הגיע עני כזה לסדום ואחרי כמה ימים נוכחו הכול לראות שהוא חי וקיים, כלומר מאן דהו עובר על חוקי המקום ומקיים ומחזיק את העני הזה? המשטרה ערכה מיד חקירה ותפסו את פלוטית בתו של לוט שהיא מגניבה בחשאי לעני חתיכת לחם בכל יום. מדוע היא בחרה לעשות זאת?

משום שהיא גדלה בביתו של לוט, ואע"פ שלוט בחר להתגורר בסדום, בכל זאת נשאר לו קצת מההשפעה הטובה שקיבל מכך שהוא התגורר בשכנות לאברהם אבינו כמה שנים, כפי שרש"י אומר עה"פ "וירא לוט" "מבית אברהם. למד לחזור על אורחים" (בראשית יט, א). ולכן לבתו היה רגש של אנושיות וחמלה כלפי אותו עני, גם במחיר של סכנה.

כאשר היא נתפסה בעוון נתינת לחם לעני דנו אותה במיתה משונה. רש"י אומר עה"פ "הכצעקתה" "ורבותינו דרשו צעקת ריבה אחת שהרגוה מיתה משונה על שנתנה מזון לעני" (בראשית יח, כא). המדרש מספר

שמרחו את כל גופה בדבש וקשרו אותה על הגג והדבורים עקצו אותה למוות ר"ל ל"ע. הצעקות שלה עלו לשמיים והם אלו שהכריעו את הכף להחרבת סדום. זה אפוא מה שאירע באותה שעה [?] המסופרת בפרשתנו [?] שלא אירע קודם לכן. הפעולה היחידה הזאת היא אפוא שהכריעה את הכף והביאה להחלטה להחריב את העיר.

רושם גדול מאירוע קטן

לעומת זאת גם בצד הטוב והחיובי אנו רואים דבר דומה: לאברהם אבינו כבר הובטח בברית בין הבתרים שיהיו לו ילדים. לפי המדרש זה אירע 30 שנה לפני שיצחק נולד. ולאחר מכן קיבל אברהם שוב הבטחה מפורשת שיהיה לו בן משרה אשתו. ובכל זאת זה נמשך ונסחב זמן רב מאוד, והיה צריך שיקרה משהו יוצא דופן וחריג כדי שהברכה הזאת תתממש ותתגשם בפועל ממש.

ועל כך אנו קוראים בריש פרשתנו, ששלושה ימים לאחר שאברהם מל את עצמו, יושב באהל כשכולו מדמם ומחליף תחבושות, ובכל זאת הוא יושב ומצפה לאורחים. ואז "וירא אליו ה'", לפתע ה' התגלה אליו על מנת לבקר אותו ולרפאות אותו. תוך כדי הפגישה האישית שהיתה לו עם הקב"ה הוא מבחין מרחוק בשלושה שלעפערס ערבים (עובדי עבודה זרה שזהו ההיפך המוחלט מאברהם אבינו). אברהם (שהיה נביא וידע אפוא להעריך את הביקור הזה יותר מכל אדם אחר) עוזב את הקב"ה באמצע הביקור, מוותר על כל הדברים הנפלאים, ואף רץ להתחנן לשלושה הערביים שיבואו להתארח באהלו.

הפעולה הזאת של הכנסת אורחים על חשבון ביקורו של הקב"ה אצלו מתוך הכאבים של היום השלישי למילתו [?] הכריעה את הכף ואז בפועל נולד יצחק, וכפי שרש"י אומר במפורש עה"פ "ויקח חמאה" [?] "שחזר לה אורח כנשים אותו היום" (י"ח, ח).

וכנראה שעל זה מיוסד המאמר הידוע של הרב המגיד ממעזריטש נ"ע: במה יזכה נער את אורחו [?] הסגולה הטובה יותר לזכות לפרי בטן זה

להשתדל במיוחד במצות הכנסת אורחים (ראה אג"ק אדמו"ר ח"ד עמ' ל).

מה עלינו ללמוד מכל אשר למדנו עתה?

הרבה פעמים כשאני משוחח עם אנשים על העובדה שהם בחרו לחיות חיים יהודיים, ובפרט על זה שהם התעקשו להינשא לבן זוג יהודי, הם מספרים לי על אירוע מסוים שהם ראו אצל ההורים שלהם שהותיר עליהם רושם רב, וזה תמיד נצנץ להם בראש בכל פעם שהם עמדו בפני הדילמה הזאת. הם זכרו את אותו האירוע שהם חוו בצעירותם וזה מה שחיזק אותם לא להינשא עם מישהו לא יהודי.

מה שהשפיע עליהם לא היה דווקא אירוע דרמטי, זה יכול להיות שיחה פשוטה בין הורים לילדיהם או אולי חג יהודי שהשאיר עליהם רושם שחשוב להיות יהודי. ההורים בשעת מעשה לא ידעו שבמעשה הזה הם הולכים להשאיר על ילדיהם רושם מיוחד, אלא הם עשו זאת כפי שהם עושים כל מיני דברים אחרים. אבל אף פעם אי אפשר לחזות מראש איזו מצוה או איזו התנהגות תשפיע על החיים של הילד.

לפיכך עלינו להתמיד לקיים ולעסוק במצוות מכל המינים ומכל הסוגים, שכן לעולם לא נוכל לדעת איזו מצוה תהיה זאת אשר תשאיר זכר ורושם רב על ילדינו לכל החיים, והיא זו שתכריע את הכף.

וכלשון הרמב"ם הידוע: "עשה מצוה אחת הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה".